

روستا و توسعه، سال ۲۲، شماره ۸۷، پاییز ۱۳۹۸

DOI: 10.30490/RVT.2020.263066.1010

سرمایه‌گذاری در گردشگری؛ راهکاری برای توسعه روستایی: مطالعه موردی روستای آزادگان، شهرستان بن

فرزانه بهرامی‌چالشتی^۱، احمد فتاحی اردکانی^۲، اکرم نشاط^۳، مسعود فهرستی‌ثانی^۴

تاریخ دریافت: ۹۷/۳/۹ تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۰/۱۷

چکیده

مدیریت و بهره‌برداری پایدار از زیست‌بوم‌های طبیعی و نیمه‌طبیعی مستلزم داشتن اطلاعات کافی از ارزش‌های اقتصادی خدمات زیست‌بوم‌هاست. هدف پژوهش حاضر برآورد ارزش گردشگری حاشیه رودخانه زاینده‌رود در محدوده روستای آزادگان شهرستان بن و بررسی نقش گردشگری در توسعه این روستا بود. برای برآورد ارزش اقتصادی، از روش ارزش‌گذاری

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد اقتصاد کشاورزی، دانشگاه اردکان، یزد، ایران.

(farzane.bahrami.1394@gmail.com)

۲. نویسنده مسئول و دانشیار اقتصاد کشاورزی، دانشگاه اردکان، یزد، ایران (fatahi@ardakan.ac.ir)

۳. استادیار اقتصاد کشاورزی، دانشگاه اردکان، یزد، ایران (aneshat@ardakan.ac.ir)

۴. استادیار اقتصاد کشاورزی، دانشگاه اردکان، یزد، ایران (mfehrestti@ardakan.ac.ir)

مشروط (CVM) با بهره‌گیری از رهیافت ترجیحات اظهار شده و مدل لوجیت استفاده شد. گردآوری داده‌های مورد نیاز با تکمیل ۵۵۴ پرسشنامه انتخاب دوگانه دویعدی در روستای آزادگان در سال ۱۳۹۶ صورت گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که متغیرهای سن، تحصیلات و درآمد پاسخ‌گویان اثر مثبت و معنی‌دار و متغیرهای اندازه خانوار و مبلغ پیشنهادی اثر منفی و معنی‌دار بر تمایل به پرداخت (WTP) دارند. همچنین، بر پایه نتایج تحقیق، میزان تمایل به پرداخت هر فرد ۸۴۹۰ ریال در ماه و ارزش کل گردشگری حاشیه زاینده‌رود ۶۸۸۱/۵۹ میلیون ریال برآورد شد. از این‌رو، می‌توان با توجه بدین موهبت ارزشمند، به اتخاذ سیاست‌های لازم برای سرمایه‌گذاری در توسعه روستایی پرداخت.

کلیدواژه‌ها: گردشگری، روش ارزش‌گذاری مشروط (CVM)، تمایل به پرداخت (WTP) توسعه، آزادگان (روستا)، بن (شهرستان).

مقدمه

استان چهارمحال و بختیاری دارای توان گردشگری پذیر است و روستای آزادگان واقع در شهرستان بن با چشم‌اندازهای زیبا می‌تواند در این زمینه، بسیاری از شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را به گونه‌ای چشمگیر ارتقا دهد. از این‌رو، برآورد ارزش گردشگری این روستا ضروری می‌نماید.

البته ارزش‌گذاری این منابع با مشکلاتی همراه است؛ چون بازاری برای قیمت‌گذاری آنها وجود ندارد و از این‌رو، نمی‌توان به آسانی ارزش آنها را تعیین کرد (Abedi et al., 2014; Bostan et al., 2018).

توسعه گردشگری پایدار روستایی به بهبود انعطاف‌پذیری جامعه محلی کمک می‌کند و با مطالعه ارزش توسعه گردشگری، حمایت از آن در تمام ابعاد از جمله ابعاد مالی، کالبدی و فعالیت‌های انسانی در نظر گرفته می‌شود. همچنین، گردشگری زیست‌محیطی به طور طبیعی به

توسعه گردشگری نواحی روستایی بر اساس منابع طبیعی، فرهنگی-اجتماعی و کشاورزی کمک می‌کند (Rezvani, 2009).

گردشگری روستایی می‌تواند از یک سو، در متنوع‌سازی اقتصاد جوامع روستایی در قالب صنعت گردشگری نقشی مهم ایفا کند و از سوی دیگر، وسیله‌ای برای تحریک رشد اقتصادی ملی باشد. همچنین، این صنعت می‌تواند در توانمندسازی مردم محلی، توسعه منابع انسانی، تنوع و رشد اقتصادی و نیز خلق فرصت‌های شغلی جدید در ارتباط نزدیک با سایر بخش‌های اقتصادی و اجتماعی دارای نقشی عمده باشد (Gavrila-Paven et al., 2015).

مطالعات زیادی در زمینه ارزش گردشگری زیست‌بوم‌های طبیعی صورت گرفته که در آنها، از روش ارزش‌گذاری مشروط^۵ استفاده شده است. چن و کی (Chen and Qi, 2018)، در بررسی ارزش تفریحی پارک جنگلی شهر فوژه، به تحلیل تقاضای بازدیدکنندگان پرداختند و بدین نتیجه رسیدند که بازدیدکنندگان برای هر روز بازدید خود از این پارک جنگلی به‌طور متوسط ۱/۶۹ دلار می‌پردازند. فتاحی اردکانی و فضل‌الهی (Fattahi Ardakani and Fazlollahi, 2015) میانگین تمایل به پرداخت^۶ گردشگران و ساکنان شهرستان ساری برای حفظ دریای خزر را به ترتیب، ۲۲۹/۸۷۰ و ۱۹۵/۱۷۰ ریال و ارزش حفاظت در هر خانوار این دو گروه را به ترتیب، ۵۰۷/۵۰۰ و ۵۹۷/۷۰۰ ریال در سال برآورد کردند. در مطالعه بلکایالی و همکاران (Belkayali et al., 2010)، برای تعیین ارزش استفاده تفریحی و گردشگری از پارک ملی جورمه با بهره‌گیری از روش ارزش‌گذاری مشروط، تمایل به پرداخت هر نفر برای وضعیت موجود در پارک پانزده دلار و برای وضعیت پس از توسعه پارک ۱۹/۷۵ دلار برآورد شد. بافنده ایمان‌دوست و همکاران (Bafandeh Imandoost et al., 2015) به ارزش‌گذاری اقتصادی خدمات گردشگری شهری پارک ملت مشهد به روش ارزش‌گذاری مشروط پرداختند. نتایج مدل لوجیت نشان داد که

5. contingent valuation method (CVM)

6. willingness to pay (WTP)

متوسط تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان برای گردشگری در این پارک ۹۸۴۹/۴۸ ریال است. یگانه و همکاران (Yeganeh et al., 2015) ارزش گردشگری مراتع حوزه آبخیز سد تهم زنجان را با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط برآورد کردند. ارزش گردشگری سالانه این منطقه حدود ۳۹ هزار ریال در هکتار و ارزش کل گردشگری آن بیش از ۵۳۹ میلیون ریال برآورد شد.

همان گونه که از مطالعات یادشده پیداست، بیشتر مطالعات تنها به بخش ارزش گذاری منابع طبیعی پرداخته‌اند و در زمینه بررسی ارزش گردشگری به ویژه در بخش روستا، کمتر مطالعه‌ای صورت گرفته و تاکنون مطالعه‌ای هم در زمینه سرمایه گذاری گردشگری با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط صورت نگرفته است. از این رو، با توجه به اهمیت زاینده رود و نقش گردشگری آن در توسعه روستای آزادگان، هدف از مطالعه حاضر برآورد ارزش گردشگری در این روستا در حوزه زاینده رود و بررسی نقش گردشگری در توسعه این روستا بوده است.

مبانی نظری و روش تحقیق

بررسی پژوهش‌های مختلف درباره برآورد ارزش تفریحی مناطق نشان می‌دهد که به طور معمول، از روش‌های هزینه سفر و ارزش گذاری مشروط برای تعیین ارزش گردشگری و تفریحی استفاده می‌شود (Hanemann, 1984؛ Amirnejad et al., 2006). به دلیل گستردگی طیف کالاها و خدمات زیست محیطی، ارزش گذاری آنها دشوار است؛ و از آنجا که هیچ بازاری برای این کالاها وجود ندارد، باید از روش‌های دیگری استفاده کرد که یکی از این روش‌ها ارزیابی احتمال است. این روش یک بازار فرضی برای این محصولات است و با بهره‌گیری از آن، ارزش‌های مصرفی مستقیم و غیرمستقیم به کمک داده‌های میدانی اندازه‌گیری می‌شود (Fattahi Ardakani and Hashemi Shiri, 2017). این روش به طور

مستقیم بر موضوع تمایل به پرداخت مصرف کنندگان متکی است. ارزش گذاری مشروط رایج ترین روش از این نوع به شمار می رود.

روش ارزش گذاری مشروط برای اندازه گیری تمایل به پرداخت افراد برای کالاها و خدمات محیطی و مانند آن استفاده می شود. هدف نهایی این روش به دست آوردن برآوردی دقیق از منفی است که در اثر تغییر سطوح تولید و یا قیمت بعضی از کالا و خدمات عمومی و غیربازاری به وجود می آید. از نتایج این برآورد می توان برای تحلیل های هزینه- فایده و سیاست گذاری های عمومی مانند اعطای یارانه، قیمت گذاری کالاها و خدمات فاقد بازار استفاده کرد (Fattahi Ardakani et al., 2012). ارزش گذاری مشروط روشی است که بر تصمیم ها و رفتار مصرف کننده متکی است و «اقتصاد رفاه» برای قضاوت درباره «بهینه پارتو» از این معیار استفاده می کند و تنها چنین معیاری است که می تواند منفی را که شخص از دست می دهد، جبران کند (Fattahi Ardakani, 2013).

برای اندازه گیری تمایل به پرداخت (WTP)، فرض بر این است که فرد مبلغ پیشنهادی برای تعیین ارزش های غیربازاری یک منبع طبیعی را بر اساس حداکثرسازی مطلوبیت خود تحت شرایطی می پذیرد یا به طور دیگری رد می کند (Fattahi Ardakani, 2016):

$$U(1, Y-A; S) + \varepsilon_1 \geq U(1, Y; S) + \varepsilon_2 \quad (1)$$

در رابطه (1)، U مطلوبیت غیرمستقیمی است که فرد به دست می آورد؛ Y و A به ترتیب درآمد افراد و مبلغ پیشنهادی و S دیگر متغیرهای تصادفی با میانگین صفر هستند که به طور برابر و مستقل توزیع شده اند. صفر بدین معنی است که فرد از آن منطقه استفاده نمی کند و یک بدین معنی است که فرد از آن منطقه استفاده می کند (Fattahi Ardakani et al., 2017). تفاوت مطلوبیت ΔU را می توان به صورت رابطه (2) توصیف کرد.

$$\Delta U(1, Y-A; S) \geq U(1, Y; S) + (\varepsilon_1 - \varepsilon_2) \quad (2)$$

برای برآورد تابع CVM، معمولاً از مدل‌های لاجیت و پروبیت استفاده می‌شود (Bostan et al., 2018, Asgari and Mehregan, 2001). با توجه به سادگی و قابل اعتماد بودن محاسبات در الگوی لوجیت (Bostan, 2017; Fattahi Ardakani et al., 2016)، در پژوهش حاضر نیز برای بررسی تأثیر متغیرهای مختلف بر میزان تمایل به پرداخت افراد به منظور تعیین ارزش اقتصادی حاشیه رودخانه زاینده‌رود در روستای آزادگان، از مدل رگرسیونی لوجیت استفاده شده است.

پارامترهای مدل لاجیت با استفاده از روش حداکثر درست‌نمایی برآورد می‌شود، که رایج‌ترین روش برآورد مدل لاجیت است. سپس، مقدار انتظاری WTP با انتگرال‌گیری عددی در محدوده صفر تا بالاترین پیشنهاد به صورت رابطه (۳) محاسبه می‌شود:

$$dA = \int_0^{\max A} \left(\frac{1}{1 + \exp[-(\alpha^* + \beta A)]} \right) d \quad (3)$$

روش نمونه‌گیری مورد استفاده در پژوهش حاضر نمونه‌گیری تصادفی ساده^۷ است. بدین منظور، ابتدا تعداد سی پرسشنامه اولیه (پیش‌آزمون) از جامعه مورد نظر جمع‌آوری شد و سپس، با استفاده از میانگین، واریانس جامعه آماری و رابطه میشل و کارسون، تعداد پرسشنامه لازم تعیین شد (Mitchell and Carson, 1989).

$$n = \left[\frac{t \times \hat{\sigma}}{d \times RWTP} \right]^2 = \left[\frac{t \times \hat{V}}{d} \right]^2 = \left[\frac{1.96 \times 0.840676}{0.07} \right]^2 = 554.08 \quad (4)$$

در رابطه (۴)، n حجم نمونه، t مقدار آماره t-student، RWTP مقدار WTP برآورد شده و d درصد اختلاف RWTP با WTP یا WTP واقعی و \hat{V} ضریب تغییرات است (Fattahi Ardakani and Fathzadeh, 2012). مقدار d تعیین شده در پژوهش حاضر نیز نشان‌دهنده درصد قابل قبول انحراف از مقدار واقعی WTP است (Arab et al., 2019). بر این اساس تعداد ۵۵۴ پرسشنامه توسط ساکنان و گردشگران روستا در فصول بهار و تابستان ۱۳۹۶

7. simple random sampling

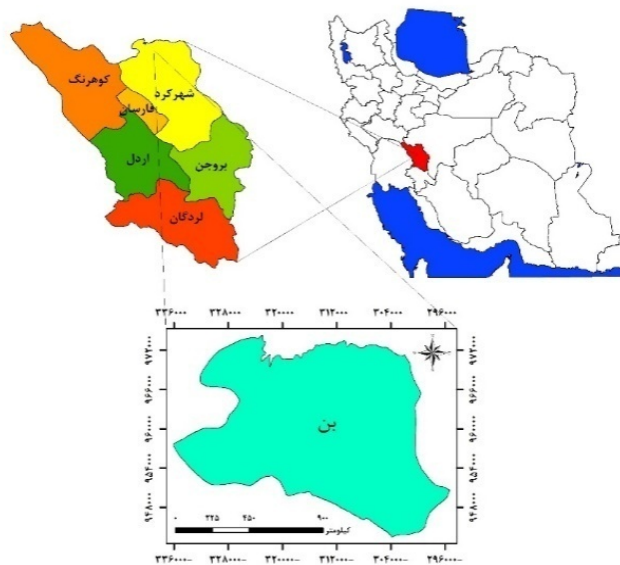
تکمیل شد. برای پاسخ‌گویی صحیح‌تر، مصاحبه با افراد بالای هجده سال و دارای درآمد مستقل صورت گرفت. در مطالعه حاضر، از روش دوگانه دوعده‌ای برای استخراج تمایل به پرداخت افراد استفاده شده است. از این‌رو، با استفاده از پرسشنامه اولیه، سه قیمت ده هزار ریال (پیشنهاد اولیه)، پنج هزار ریال (پیشنهاد پایین) و بیست هزار ریال (پیشنهاد بالا) در پرسشنامه نهایی در نظر گرفته شد.

همچنین، در بخشی از مطالعه، به بررسی اهمیت برخی از عوامل در افزایش تمایل به پرداخت افراد برای تفریح در اماکن گردشگری روستا از دیدگاه پاسخ‌گویان پرداخته شده است. بدین منظور، برای هر کدام از عوامل مورد نظر، پنج گزینه طیف لیکرت (کاملاً موافق، موافق، بی تفاوت، مخالف و کاملاً مخالف) قرار داده شده است تا پاسخ‌گویان بر اساس اهمیت، یکی از گزینه‌ها را انتخاب کنند که متناسب با مفهوم سؤال، به بهترین حالت امتیاز پنج و بدترین حالت امتیاز یک اختصاص داده شده است. از بین این عوامل، دو عامل در قالب شاخص توسعه‌ای وارد مدل شد و مورد بررسی قرار گرفت؛ این شاخص‌ها عبارت‌اند از: (۱) نباید برنامه‌های توسعه‌ای ایران که به محیط زیست خسارت وارد می‌کنند، انجام گیرند، و (۲) باید ایران بدون توجه به محیط زیست، از منابع طبیعی بهره‌برداری کند. در نهایت، با استفاده از الگوی لوجیت، عوامل اثرگذار بر تمایل به پرداخت به روش حداکثر درست‌نمایی و با استفاده از نرم‌افزارهای Shazam9 و Maple18 برآورد شدند.

منطقه مورد مطالعه

روستای آزادگان از توابع بخش شیدا شهرستان بن در استان چهارمحال و بختیاری و حاشیه زاینده‌رود است. در این روستا، به دلیل برخورداری از منابع آب فراوان، به‌ویژه کشت محصولات مختلف کشاورزی رونق دارد و محصولات کشاورزی آن به سراسر کشور صادر می‌شود. روستای آزادگان، به دلیل قرار گرفتن در حاشیه زاینده‌رود، دارای موقعیت گردشگری مناسبی است، به گونه‌ای که توجه بدان می‌تواند باعث افزایش اشتغال و کاهش مهاجرت

روستاییان به شهرها شود. از این رو، روستای آزادگان نیاز به سرمایه گذاری و ایجاد امکانات گردشگری و رفاهی دارد.

شکل ۱- نقشه جغرافیایی شهرستان بن

نتایج و بحث

ویژگی های اقتصادی و اجتماعی پاسخ گویان در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱- نتایج توصیفی متغیرهای کمی

متغیرها	میانگین	بیشینه	کمینه	ضریب تغییرات
سن	۳۴/۹۲	۷۶	۱۸	۰/۳۱
تعداد افراد خانواده	۳/۱۶	۷	۱	۰/۳۳
درآمد ماهانه (میلیون ریال)	۱۵/۴۵	۵۰	۱/۵	۰/۵۸
سال های تحصیل	۱۳/۷۱	۲۲	۵	۰/۲۰

منبع: یافته های تحقیق

سرمایه گذاری در گردشگری؛ راهکاری برای.....

براساس نتایج توصیفی متغیرهای کمی مربوط به میزان تمایل به پرداخت افراد، ۴۲/۶۰ درصد از پاسخ‌گویان پیشنهاد اول (ده هزار ریال)، ۱۸/۶۰ درصد پیشنهاد پایین (پنج هزار ریال) و ۲۰/۰۴ درصد پیشنهاد بالا (بیست هزار ریال) را برای پرداخت هزینه تفریح در حاشیه زاینده‌رود پذیرفتند.

نتایج برآورد ضرایب متغیرهای توضیحی الگوی لجیت، سطوح معنی‌داری آماری آنها و تأثیرگذاری این متغیرها بر متغیر وابسته با استفاده از روش حداکثر درست‌نمایی در جدول ۲ آمده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، متغیرهای تحصیلات، تعداد افراد خانوار، درآمد، سن و مبلغ پیشنهادی در سطح یک درصد معنی‌دار و بر احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی تأثیر گذارند. همچنین، متغیر شاخص توسعه‌ای در سطح دوازده درصد معنی‌دار شده است.

جدول ۲- نتایج الگوی لجیت برای ارزش گردشگری حاشیه زاینده‌رود

متغیرها	ضرایب	آماره t	کشش در میانگین	اثر نهایی
عرض از مبدأ	-۳/۵۳***	-۴/۸	-۰/۲۲	-
مبلغ پیشنهادی	-۰/۰۰۱۹***	-۹/۷	-۰/۲۸	-۰/۰۰۰۴۴
درآمد	۰/۰۰۰۰۲۵***	۱۳/۲	۰/۴۹	۰/۰۰۰۰۰۵۹
تحصیلات	۰/۱۷***	۵	۰/۵۱	۰/۰۴۱
سن	۰/۰۲۵***	۲/۹	۰/۵۵	۰/۰۰۶۰
تعداد افراد خانوار	-۰/۸۰***	-۸/۳	-۰/۶۳	-۰/۱۸
شاخص توسعه‌ای	۰/۰۶۲	۱/۲	۰/۲۵	۰/۰۱۴

درصد صحت پیش‌بینی = ۰/۸۱

نسبت درست‌نمایی = ۵۹۱/۱۴

ضریب تعیین مادالا = ۰/۴۱

ضریب تعیین مک‌فادن = ۰/۳۹

منبع: یافته‌های تحقیق *** معنی‌داری در سطح یک درصد

براساس نتایج جدول ۲، آماره نسبت درست‌نمایی^۸ در سطح یک درصد معنی‌دار است؛ از این‌رو، متغیرهای توضیحی توانسته‌اند به خوبی متغیر وابسته را توصیف کنند. ضرایب تعیین

8. likelihood ratio (LR)

مک‌فادن و مادالا بیانگر آنند که متغیرهای توضیحی مدل به‌خوبی تغییرات متغیر وابسته (تمایل به پرداخت هزینه تفریح در حاشیه زاینده‌رود) را توضیح داده‌اند. درصد پیش‌بینی در مدل برآوردی ۸۱ درصد است. بنابراین، الگوی برآوردشده توانسته است درصدی قابل قبول از مقادیر وابسته را با توجه به متغیرهای توضیحی پیش‌بینی کند؛ به دیگر سخن، ۸۱ درصد پاسخ‌گویان «تمایل به پرداخت پیش‌بینی‌شده» را با ارائه نسبتی کاملاً مناسب، به بله یا خیر اختصاص داده‌اند.

متغیر سن در سطح یک درصد معنی‌دار شده و علامت مثبت آن حاکی از تمایل افراد با سن بالاتر به پرداخت بیشتر برای تفریح در حاشیه زاینده‌رود است. بر اساس کشش برآوردی این متغیر، با افزایش یک درصد در سن پاسخ‌گو، احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی ۰/۵۵ درصد افزایش می‌یابد. مقدار اثر نهایی این متغیر نشان می‌دهد که با افزایش یک سال به میزان سن، احتمال پذیرش مبالغ پیشنهادی ۰/۰۰۶۰ واحد افزایش می‌یابد، که می‌تواند نشان‌دهنده آن باشد که افراد با سنین بالاتر یا در دوره بازنشستگی نیاز به استراحت و تفریح بیشتری دارند. از این رو، پاسخ‌گویان با سنین بالاتر تمایل بیشتری به پرداخت دارند.

متغیر مبلغ پیشنهادی معنی‌دار و علامت منفی آن حاکی از این است که با افزایش قیمت پیشنهادی، احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی برای تفریح در حاشیه رودخانه کاهش می‌یابد. با توجه به برآورد کشش این متغیر، با افزایش یک درصد در قیمت پیشنهادی، احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی ۰/۲۸ درصد کاهش خواهد یافت. همچنین، با توجه به اثر نهایی این متغیر، با افزایش یک واحد در قیمت پیشنهادی، احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی ۰/۰۰۰۴۴ واحد کاهش می‌یابد.

متغیر تعداد اعضای خانوار از نظر آماری در سطح یک درصد معنی‌دار شده و علامت منفی آن حاکی از این است که با افزایش اندازه خانوار، احتمال پذیرش مبالغ پیشنهادی به‌طور معنی‌دار کاهش می‌یابد، زیرا با افزایش تعداد افراد خانوار، هزینه آن نیز افزایش می‌یابد.

براساس اثر نهایی این متغیر، با افزایش یک نفر به اعضای خانوار، احتمال پذیرش مبالغ پیشنهادی ۰/۱۸ واحد کاهش می یابد.

ضریب تعداد سال های تحصیل از نظر آماری در سطح یک درصد معنی دار شده و علامت مثبت آن حاکی از این است که سطح آموزش بالاتر احتمال پذیرش مبالغ پیشنهادی را افزایش می دهد. از آنجا که هرچه سطح تحصیلات افراد بالاتر باشد، درک آنها از مسائل اقتصادی و گردشگری بیشتر خواهد بود، علامت مثبت آن همسو با نظریه مدل است. با توجه به کشش به دست آمده برای این متغیر می توان گفت که افزایش یک درصد در میزان تحصیلات افراد احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی را ۰/۵۱ درصد افزایش می دهد. مقدار اثر نهایی این متغیر نشان می دهد که با افزایش یک سال به میزان تحصیلات، احتمال پذیرش مبالغ پیشنهادی ۰/۰۴۱ واحد افزایش می یابد.

ضریب درآمد از نظر آماری در سطح یک درصد معنی دار شده و علامت مثبت آن نشان دهنده افزایش احتمال پذیرش تمایل به پرداخت افرادی است که درآمد بالاتری دارند، زیرا درآمد بالاتر باعث سطح رفاه بیشتر و رفاه بیشتر نیز نیازمند بهبود کیفیت محیط زیست در راستای افزایش گردشگری روستایی است؛ همچنین، درآمد بالاتر میزان آزادی و استقلال خانواده ها را بیشتر می کند و از این رو، درآمد بالاتر باعث تمایل به پرداخت بیشتر می شود. بر اساس کشش وزنی این متغیر، با افزایش یک درصدی درآمد، احتمال پذیرش مبالغ پیشنهادی ۰/۴۹ درصد افزایش می یابد.

پس از برآورد پارامترهای مدل لوجیت با استفاده از روش حداکثر درست نمایی، با انتگرال گیری عددی در محدوده صفر تا مبلغ پیشنهاد بیشینه (بیست هزار ریال)، میزان ارزش مورد انتظار WTP به کمک رابطه (۳) محاسبه شد:

$$dA = \int_0^{20000} \left(\frac{1}{1 + \exp[-1/51 + 0/0019B]} \right) dA = 8490$$

متوسط تمایل به پرداخت افراد برای تفریح در حاشیه زاینده رود ۸۴۹۰ ریال در هر ماه به دست آمده است. با توجه به میانگین اندازه هر خانوار که ۳/۱۶ نفر است (جدول ۱)، هر خانواده حاضر است به طور متوسط ۲۶۸۲۸ ریال در ماه برای تفریح در حاشیه زاینده رود پردازد. با توجه به جمعیت منطقه مورد مطالعه (۶۷۵۴۶ نفر)، کل ارزش گردشگری شهرستان بن برای تفریح در حاشیه زاینده رود در روستای آزادگان ۶۸۸۱/۵ میلیون ریال در سال است. از آنجا که توسعه هر منطقه مستلزم تأمین اعتبار از راه‌های مختلف است، صنعت گردشگری یکی از راه‌هایی است که می‌توان اعتبار و بودجه لازم برای توسعه مناطق تفریحی را تهیه کرد. در نتیجه، میزان ارزش به دست آمده از طریق تمایل افراد به پرداخت هزینه تفریح در منطقه مورد نظر نشان‌دهنده حداقل سرمایه‌گذاری لازم برای توسعه آن منطقه است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در مطالعه حاضر، با بهره‌گیری از رهیافت ترجیحات اظهارشده و برآورد مدل لوجیت، تمایل به پرداخت پاسخ‌گویان برای ارزش گردشگری حاشیه رودخانه زاینده رود در روستای آزادگان محاسبه شد. نتایج تحلیل عوامل مؤثر بر تمایل به پرداخت افراد نشان داد که سن، تحصیلات و درآمد پاسخ‌گویان اثر مثبت و معنی‌دار بر تمایل آنها به پرداخت دارد؛ تأثیر تعداد افراد خانوار بر تمایل آنها به پرداخت منفی است، نشانگر آنکه هرچه تعداد افراد خانواده بیشتر باشد، تمایل آنها به پرداخت پول برای تفریح کمتر خواهد بود. در این راستا، بر پایه نتایج ارزیابی تمایل به پرداخت افراد برای گردشگری در منطقه حاشیه زاینده رود، ارزش اقتصادی این منطقه ۶۸۸۱/۵۹ میلیون ریال برآورد شد. ارزش گردشگری این منطقه نیز مقدار سرمایه‌گذاری برای احیای روستای آزادگان است. نتایج مطالعه حاضر با مطالعات چن و کی (Chen and Qi, 2018) و فتاحی اردکانی و فضل‌الهی (Fattahi Ardakani and Fazlollahi, 2015) از نظر اثر متغیرهای مستقل، همسو و اما از نظر

میزان ارزش به دست آمده، به دلیل تفاوت در زمان و مکان مطالعه، جامعه مورد نظر و ماهیت مطالعه، متفاوت است.

یکی از گام‌های اساسی در راستای ارتقای توسعه هر کشور استفاده بهینه از کلیه منابع آن است. روند کنونی توسعه گردشگری در سطح جهان ایجاب می‌کند که از تمامی امکانات و منابع طبیعی برای کسب منافع بیشتر استفاده شود و هیچ مانعی در مقابل این بهره اقتصادی قابل توجیه نیست. میزان برآورد ارزش گردشگری روستای آزادگان شهرستان بن در پژوهش حاضر نشان‌دهنده آن است که گردشگری می‌تواند فرصت‌های شغلی جدید برای ساکنان ایجاد کند. با ملاحظه نتایج به دست آمده، پیشنهادهایی در راستای بهبود وضعیت موجود به شرح زیر ارائه می‌شود:

- تهیه و تدوین برنامه‌هایی برای افزایش آگاهی در ارتباط با صنعت گردشگری و منافع آن برای جوامع محلی مانند برگزاری جشنواره‌های گردشگری و اختصاص برنامه‌های رادیو-تلویزیونی و دروس دوره‌های ابتدایی و متوسطه به مقوله بوم گردی، با توجه به اثر مثبت سطح تحصیلات در تمایل افراد به پرداخت هزینه تفریح؛
- ایجاد زیرساخت‌های لازم برای توسعه منطقه با جذب سرمایه از طریق بخش‌های خصوصی و دولتی در راستای توسعه گردشگری برای کاهش بیکاری جوانان روستایی و ایجاد مشاغل جدید، متنوع و سازگار با روحیه آن‌ها و از این رهگذر، کاهش مهاجرت به شهرها؛ و
- بهره‌گیری از دانش و تجربه دانش‌آموختگان بخش گردشگری در راستای افزایش آمد گردشگری منطقه مورد مطالعه و دیگر مناطق مشابه، که خود به توسعه بیشتر مناطق و جذب بیشتر گردشگران و کاهش بیکاری می‌انجامد.

منابع

1. Abedi, Z., Fattahi Ardakani, A., Hanifnejad, A.R. and Dashti Rahmatabadi, N. (2013). Groundwater valuation and quality

- preservation in Iran: the case of Yazd. *Int. International Journal of environmental research*, 8(1): 213-220.
2. Amirnejad, H., Khalilian, S., Assareh, M.H. and Ahmadian, M. (2006). Estimating the existence value of north forests of Iran using a contingent valuation method. *Ecological Economics*, 58(4): 665-675.
 3. Arab, M., Fatahi, A., Fehresti, M., Neshat, A. (2018). Estimate the value of adequate water supply to Varamin Plain with contingent valuation method (case study: Latyan and Mamlou Dams). *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 49(4): 621-634. doi: 10.22059/ijaedr.2018.240011.668478. (Persian)
 4. Asgari, A. and Mehregan, N. (2001). Estimation of visitors' willingness to pay for cultural heritage using conditional valuation, Ganjnameh Hamedan. *Journal of Economic Research*, 2(1): 93-115. (Persian)
 5. Bafandeh Imandoost, S., Lashkari, M. and Moghtadaei, F. (2015). Economic valuation of urban recreational services (case study: estimation of recreational value of Mellat Park of Mashhad). *Quarterly Journal of Urban Economics and Management*, (10): 21-35. (Persian)
 6. Belkayali, N., Atan, M., Talay, L. and Akpinar, N. (2010). Determination of economic value of G□reme Historical National Park via contingent valuation method. *Scientific Research and Essays*, 5(9): 934-940.
 7. Bostan, Y., Fatahi Ardakani, A. and Salari, Zh. (2018). Comparison of discrete payment methods for investment in the recovery of urban forest parks (case study: Sarab Ghanbar Park, Kermanshah). 11th Iranian Agricultural Economics Conference, College of Agriculture and Natural Resources University of Tehran. (Persian)
 8. Bostan, Y., Fatahi ardakani, A., Fehresti Sani, M and Sadeghinia, M. (2018). A pricing model for value of gas regulation function of natural resources ecosystems (case study: Sheikh Musa Rangeland, Mazandaran Province, Iran). *Journal of Rangeland Science*, 8(2): 186-200.
 9. Bostan, Y. (2017). Economic valuation of Iran's rangelands (case study: Sheikh Musa rangeland in Babol). MSc. Thesis in Agricultural Engineering, Agricultural Economics, Faculty of Agriculture and Natural Resources, Ardakan University. (Persian)
 10. Chen, B. and Qi, X. (2018). Protest response and contingent valuation of an urban forest park in Fuzhou City, China. *Urban Forestry and Urban Greening*, 29-68.
 11. Fattahi Ardakani, A. (2013). Implication of single-bounded dichotomous choice in estimating recreational-tourism value of environmental endowment in desert areas (Case study: Gharbalbiz Spring in Yazd province). *Iranian Journal of Agricultural Economics*

- and Development Research*, 44(1): 43-53. doi: 10.22059/ijaedr.2013.36067. (Persian)
12. Fattahi Ardakani, A. and Fathzadeh, A. (2012). Preserving valuation of watershed areas using contingent valuation method (case study: Gomishan wetland). *Iranian Journal Watershed Management Science*, 5(17): 47-52. (Persian)
 13. Fattahi Ardakani, A., Rezvani, M., Bostan, Y. and Arab, M. (2016). Estimating the public participation in investment in organic products in Babol (case study: organic rice). International Conference on Research in Science and Technology, Batumi.
 14. Fattahi Ardakani, A., Yazdani, S., Hosseini, S. and Sadr, S. (2012). Recreational Valuation of Groundwater in Yazd-Ardakan Plain. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 42(2): 153-162. (Persian)
 15. Fattahi Ardakani, A. (2016). Estimating the willingness to pay in order to prevent external intangible effects of dust in Yazd-Ardakan Plain. *International Journal of Environmental Science and Technology*, 13(6): 1489-1496.
 16. Fattahi Ardakani, A. and Fazlollahi, E. (2015). Comparing the tourists' and residents' general preferences and willingness to pay for the protection of Caspian Sea in Sari County. *J Agric Econ.*, 9(1): 135-152. (Persian)
 17. Fattahi Ardakani, A. and Hashemi Shiri, M. (2017). Design of insurance pattern of organic products (case study: tomato of Murghab Plain). *International Journal of Environmental Science and Technology*, 1-10. Available at <https://doi.org/10.1007/s1376>
 18. Fattahi Ardakani, A., Alavi, C. and Arab, M. (2017). The comparison of discrete payment vehicle methods (dichotomous choice) in improving the quality of the environment. *International Journal of Environmental Science and Technology*, 14(7): 1409-1418. Available at <https://doi.org/10.1007/s13762-017-1246-x>
 19. Gavrilă-Paven, I., Barsan Mircea, C. and Lia-Dorica, D. (2015). Advantages and limits for tourist development in rural area (case study: Ampoi and Mures valleys. *Procedia Economics and Finance*, 32: 1050-1059.
 20. Hanemann, W.M. (1984). Some issues in continuous and discrete response contingent valuation studies. *Northeastern Journal of Agricultural Economics*, 5-13.
 21. Mitchell, R.C. and Carson, R.T. (1989). Using surveys to value public goods: the contingent valuation method. Washington DC: Resources for the Future.

22. Rezvani, M. (2009). Rural tourism development in sustainable tourism approach. Tehran: Tehran University. (Persian)
23. Yeganeh, H., Rafiei, H., Saleh, I. and Bazgir, A. (2015). Estimation of recreational value of rangelands of Watershed in Taham Zanjan using contingent valuation method. *Journal of Agricultural Economics*, 9(4): 151-175. (Persian)